

דעות

מדיניות שמפרקת את הגדה לאיים אינה מייצרת יציבות, לא לפלסטינים וגם לא לישראלים

שאול אריאלי • ראש קבוצת המחקר "תמרור-פוליטוגרפיה", העוסקת בסכסוך הישראלי-הפלסטיני

20:15 • 01 בספטמבר 2026

המחסומים והחסימות בגדה אינם אוסף של צעדים נקודתיים שהוצבו כמענה זמני לאיום ביטחוני. זהו מערך שליטה שלם, שמכתיב את חייהם של מיליוני פלסטינים. בדרכים הראשיות בלבד יש 98 מחסומים ומעברים, 135 שערים ו-70 חסימות דרך — בסך הכל 303 מכשולים פיזיים. אליהם מצטרפות הגבלות כניסה ל"מרחב התפר" ולמזרח ירושלים, הגבלות תנועה בחלקים מכבישים 5 ו-557, והכפפת השימוש הפלסטיני בכביש 443 לבידוק ביטחוני. התוצאה היא ביתור מרחבי של הגדה, הפוגע אנושות בחי היומיום ובמשילות של הרשות הפלסטינית, בעיקר בתחום הכלכלה.

התמונה המלאה חמורה עוד יותר. בסקר שדה שפורסם באפריל 2026 תיעד משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים 925 מכשולי תנועה בגדה, הכוללים גם תעלות וחסימות מקומיות, לרבות במזרח ירושלים. זהו המספר הגבוה ביותר שתועד ב-20 השנים האחרונות, ו-43% מעל הממוצע הרב-שנתי. המכשולים מגבילים את תנועתם של 3.4 מיליון פלסטינים. ב-2025 לבדה הותקנו יותר מ-120 שערי דרך. לפחות 459 מן המכשולים חוסמים או מקשים את החיבור בין יישובים פלסטיניים לכבישים הראשיים; 121 מהם פוגעים בגישה לכביש 60, "עורק החיים" המרכזי של הגדה.

אל המכשולים האלה מצטרפים מכשול הביטחון וההפרדה ומשטר ההיתרים הנלווה אליו. [אורכו המתוכנן של התוואי הוא 712 קילומטרים](#). 64% ממנו כבר נבנו, ו-85% עוברים בגדה ולא על הקו הירוק. במרחב שבין הגדר לקו הירוק, המשתרע על 4.5% מהגדה, הכניסה לפלסטינים אסורה, למעט מי שקיבלו היתר, משום שהם מתגוררים או מחזיקים בו רכוש. מתוך 34 המעברים שלאורך המכשול רק אחדים מאפשרים לבעלי תעודות זהות פלסטיניות והיתרים ישראליים להגיע למזרח ירושלים ולישראל. יותר מ-14 אלף פלסטינים החיים בין המכשול לקו הירוק נדרשים לתאם את מעברם כדי להגיע לשירותים, לשווקים ואפילו לבני משפחותיהם.

לישראלי, משך הנסיעה לעבודה, לבית חולים, לביקור משפחתי תלוי במרחק ובעומס התנועה. בעבור פלסטיני הוא תלוי גם בשאלה אם השער פתוח, אם המחסום מאויש, אם הוצב מחסום פתע, אם נדרש היתר, ואם הדרך הקצרה נחסמה והוחלפה במסלול עוקף ארוך. אי אפשר לתכנן יום עבודה, שרשרת אספקה, טיפול רפואי או לימודים סדירים. [הבנק העולמי העריך שכלכלת הגדה התכווצה ב-17%](#) ב-2024. ברקע עמדו החרפת הגבלות התנועה, אובדן הגישה לשוק העבודה הישראלי והמשבר הפיסקלי. שיעור האבטלה הגיע בסוף אותה שנה ל-29%, לעומת 13% לפני המלחמה. לא בכל אשמים המחסומים. אבל שום כלכלה אינה יכולה לתפקד כשעובדים, סחורות, לקוחות ושירותים אינם יודעים מתי יגיעו ליעדם.

לישראל יש זכות וחובה להגן על אזרחיה ולסכל טרור. אבל המילים "צורך ביטחוני" אינן פוטרות אותה מהחובה לבדוק כל הגבלה לפי נחיצותה, יעילותה ומידתיותה. כך הבהיר גם בג"ץ בעניין כביש 443. ב-2009 [הוא פסל את האיסור הגורף על תנועת פלסטינים בכביש](#) וקבע שאין די בצו הביטחוני כשלעצמו, וכי סמכות המפקד הצבאי נועדה גם להבטיח את צורכי האוכלוסייה המקומית. ההסדר הקיים כיום שונה מעט מן הסגירה המוחלטת שנפסלה אז, אך העיקרון נותר בעינו: ביטחון אינו מעניק רישיון בלתי מוגבל להפקיע דרך ציבורית מאוכלוסייה שלמה.

גם בית הדין הבינלאומי לצדק קבע, [בחוות דעתו המייעצת מיולי 2024](#), כי משטר הגבלות התנועה יוצר יחס שונה כלפי פלסטינים ופוגע באופן מפלה בחופש התנועה ובזכויות הנלוות אליו. גם מי שחולק על חוות הדעת אינו יכול להתעלם מן המציאות שעליה הצביעה: באותו שטח מתקיימות שתי מערכות תנועה. האחת נועדה לספק לישראלים רציפות, מהירות ונגישות; האחרת מטילה על הפלסטינים חסימה, פיקוח ותלות. הבעיה איננה רק מוסרית. זה גם כשל מדיני וביטחוני. מדיניות שמפרקת את הגדה לאיים מחלישה את הכלכלה הפלסטינית, שוחקת את הרשות ומעמיקה את תחושת ההשפלה — ואינה מייצרת יציבות. היא מגדילה את החיכוך, מחזקת קיצונים ומרחיקה את האפשרות להיפרדות לשתי מדינות. וזו אכן מדיניותה של ממשלת ישראל הנוכחית.

החלופה אינה הפקרת הביטחון, אלא מדיניות ביטחונית מדויקת יותר: להסיר הגבלות חסרות הצדקה, להחליף חסימות גורפות באמצעים ממוקדים, לבחון את נחיצותו של כל מחסום, ולאכוף בנחישות את החוק נגד טרור ואלימות מכל צד. במקביל יש להשיב לפלסטינים רציפות תחבורתית ותפקודית, ולישראל — אופק מדיני. מי שמבקש ביטחון לישראלים אינו יכול להסתפק בעוד כביש עוקף. ביטחון אמיתי נשען גם על מערכת בריתות אזוריות, על טיב היחסים בין המדינות ועל משטר הגבול ביניהן. אחרת, המערך הזה לא יישאר זמני. הוא יהפוך לתרשים הקבוע של [מדינה אחת](#), שבה לעם אחד חופש תנועה רחב ולעם האחר חופש תנועה מותנה ומצומצם.

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר |
רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו |

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ